

การเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Retirement Preparation of Staff in Suan Sunandha Rajabhat University

ปิยดา วงศ์วิวัฒน์¹ และ ชาญเดช เจริญวิริยะกุล²

Piyada Wongwiwat¹ and Chandej Charoenwiryakul²

Received 2 ก.ย. 2562 & Retrieved 10 ต.ค. 2562

บทคัดย่อ

การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นสิ่งเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการเนื่องจากผู้สูงอายุจะเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การเตรียมความพร้อมก่อนการก้าวเข้าสู่วัยเกษียณจึงนับเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง และควรกระทำตั้งแต่ก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุและควรกระทำอย่างต่อเนื่อง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1. เพื่อศึกษาระดับการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุ และ 2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยต่างๆ ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ทักษะคิดต่อการเกษียณอายุต่อการเกษียณอายุ และความสมดุลในชีวิตของบุคลากรการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่มีอายุ 45 ปีขึ้นไป จำนวน 260 คน สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบบหลายขั้นตอน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กำหนดโดยใช้หลักเกณฑ์ 20 เท่าของตัวแปรสังเกต ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและแบบจำลองสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1. การเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การรับรู้สมรรถนะแห่งตน อยู่ในระดับมาก ส่วนมีทักษะคิดต่อการเกษียณอายุต่อการเกษียณอายุที่ดี และลักษณะของบุคลากรมีความพร้อมดี 2. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีอิทธิพลโดยตรงต่อการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามากที่สุด รองลงมาคือ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ความสมดุลในชีวิตของบุคลากรและทักษะคิดต่อการเกษียณอายุ ตามลำดับ โดยมีค่า Chi-square/df = 2.93 RMSEA=0.08 GFI=0.90 CFI=0.98 PGFI= 0.59 และ RMR=0.045 ตามลำดับ ข้อค้นพบดังกล่าวยังสามารถนำไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาด้านทรัพยากรบุคคลของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

คำสำคัญ: การเกษียณอายุ และการเตรียมความพร้อม

¹ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา E-mail : piyada.wo@ssru.ac.th
Faculty of Science and Technology, Suan Sunandha Rajabhat University

² บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

Abstract

The preparation for encountering the aging society in Thailand is an urgent issue because the seniors will become significant players to drive Thai Economics and Society. The Retirement Planning before entering the retirement is so important to start early and perform continually. The objectives of this research are 1. to study the level of the Retirement Preparation and 2. to study the influence of factors that are the cognitive performance, the perceived self-efficacy, the attitude towards retirement and the characteristics of staffs. The quantitative research is used to study the 260 samples of the staff in in Suan Sunandha Rajabhat University who age more than 45 years old. The multi-stage sampling design was used with the sample size determined from 20 time of the observed variable. The questionnaires were used to survey and collect the data to be analyzed by the descriptive statistics and structural equation modeling.

The result of the research found that 1. the level of retirement preparation, cognitive performance and the perceived self-efficacy are in the very good level while the attitude towards retirement and the characteristics of staffs are in the good level. 2. The cognitive performance is the most influence factor to the retirement preparation. The next ones are the perceived self-efficacy, the characteristics of staffs and the attitude towards retirement respectively with the Chi-square/df = 2.93 RMSEA=0.08 GFI=0.90 CFI =0.98 PGFI= 0.59 และ RMR=0.045. The research can be applied to determine the strategy for the human resource development in Suan Sunandha Rajabhat University.

Keyword: Retirement and Preparation

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสังคมสูงวัย (Aging society) ไปยังสังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ (Aged society) โดยมีสาเหตุหลัก ได้แก่ อัตราการเกิดลดลง (Fertility rate) อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด (Life expectancy) และผลของยุค Baby boomer ดังนั้น เมื่อทั้ง 3 ปัจจัยเกิดขึ้นอย่างสัมพันธ์กัน โครงสร้างประชากรจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อส่วนจำนวนผู้สูงอายุต่อจำนวนประชากรวัยแรงงานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รัฐบาลไทยตระหนักถึงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมสูงวัยจากการถอดบทเรียนประสบการณ์จากต่างประเทศและเริ่มออกมาตรการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในหลายมิติและทันทั่วถึง

หลายประเทศในแถบเอเชียได้ปรับนโยบายเพื่อรับมือบริบทสังคมสูงวัยโดยกำหนดนโยบายหลากหลายด้าน เช่น (1) ด้านคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างสะดวกสบาย หลายประเทศที่เข้าสู่สังคมผู้สูงวัยมีการลงทุนปรับโครงสร้างและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน โดยออกแบบโครงสร้างต่างๆ เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุในสังคม รวมถึงการบริการเชิงส่งเสริมสุขภาพและการรักษาพยาบาล นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ได้นำเอาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) มาใช้ดูแลผู้สูงอายุและอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนแรงงานขาดแคลนอีกด้วย (2) ด้านเศรษฐกิจ ประเทศสิงคโปร์ ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ได้กำหนดนโยบายขยายอายุเกษียณจาก 65 เป็น 67 ปี นอกจากนี้ประเทศสิงคโปร์และญี่ปุ่น ได้กำหนดนโยบาย

เพิ่มทักษะ (Up-skilling) และเสริมทักษะใหม่ (Re-skilling) เพื่อส่งเสริมการเพิ่มทักษะแรงงานอย่างต่อเนื่อง ให้แก่แรงงาน (3) การสร้างความมั่นคงทางการเงินหลังวัยเกษียณของผู้สูงอายุ ประเทศสิงคโปร์ ได้มีนโยบายส่งเสริมการจ้างงานและเพิ่มความมั่นคงทางการเงิน หรือนโยบายสร้างแรงจูงใจในหลายประเทศมักสร้างควบคู่กับแนวคิดที่จะช่วยสร้างความมั่นคงทางรายได้ของผู้สูงอายุ (จารีย์ ปิ่นทอง และคณะ, 2561)

การเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวสู่วัยเกษียณนับเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง อีกทั้งควรมีการเตรียมตัวล่วงหน้าในทุกมิติทั้งทางด้านราย ใจ เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการของทฤษฎีการถอยห่างของ Elaine Cummings และ William Henry เพื่อให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาเตรียมตัวใช้ชีวิตช่วงเวลาที่เหลืออยู่ให้มีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุด การวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์โดยตรงสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ในการพัฒนา ปรับปรุง หรือกำหนดนโยบายการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0 โดยรัฐบาลให้ความสำคัญในการปรับโครงสร้างกำลังคน ได้วางเป้าหมายที่จะสร้างความมั่นคงให้เป็นสังคมผู้สูงอายุที่มีพลัง (Active Aging Society) เพื่อรับสถานการณ์เข้าสู่สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ อีกทั้งยังเป็นประโยชน์กับภาครัฐในการวางแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เกษียณอายุ และการพัฒนาและบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานด้านเศรษฐกิจผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ทักษะต่อการเกษียณอายุต่อการเกษียณอายุ และความสมดุลในชีวิตของบุคลากรที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

นิยามศัพท์

1. การเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุ หมายถึง การวางแผนของแต่ละบุคคลต่อกระบวนการเกษียณอายุล่วงหน้าในทุกมิติของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่มีอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป โดยมุ่งเน้นการเตรียมตัวในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านการใช้เวลา

2. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเกษียณอายุผ่านสื่อในรูปแบบต่างๆ ประกอบด้วยสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ

3. การรับรู้สมรรถนะแห่งตน หมายถึง การพิจารณาความสามารถของตนเองในการกระทำพฤติกรรมได้สำเร็จ ประกอบด้วย ทักษะด้านวิชาชีพ การช่วยเหลือตนเอง การช่วยเหลือผู้อื่น ความเป็นอิสระ ความมีคุณค่า และความไม่หวัหวัใจ

4. ทักษะต่อการเกษียณอายุ หมายถึง วิธีคิดต่อการบริหารจัดการตนเองในการลดบทบาทหน้าที่ลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามความ

สามารถของร่างกายที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อรักษาสมดุลของมนุษย์ ประกอบด้วย ความเป็นอิสระ ความมีคุณค่า และความไม่หวัหวัใจ

5. ความสมดุลในชีวิตของบุคลากร หมายถึง การบริหารจัดการเวลาในการดำเนินชีวิตส่วนบุคคล และการทำงานให้เหมาะสม รวมถึงการมีความสุขในชีวิตส่วนตัวและการมีความสุขในงาน ซึ่งประกอบด้วย สถานะทางสุขภาพ สัมพันธภาพในครอบครัว และผลตอบแทนและสวัสดิการมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สมมติฐานของการวิจัย

1. การเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุ ขึ้นอยู่กับ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ทักษะต่อการเกษียณอายุต่อการเกษียณอายุ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และความสมดุลในชีวิตของบุคลากร

2. การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ขึ้นอยู่กับ ความสมดุลในชีวิตของบุคลากร

3. ทักษะต่อการเกษียณอายุ ขึ้นอยู่กับ ความสมดุลในชีวิตของบุคลากร

ทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจในแนวคิด ทฤษฎีของตัวแปรแต่ละตัวแปรที่ทำการศึกษา และค้นหาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตามในการนำไปสู่การตั้งสมมติฐาน ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การรับรู้สมรรถนะแห่งตน และ

ทัศนคติต่อการเกษียณอายุ

การเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุ

แอชลีย์ (Atchley,1994) ได้เสนอว่า กระบวนการเกษียณอายุควรมีการเตรียมการล่วงหน้าประมาณ 10 -15 ปีเป็นอย่างน้อย โดยแบ่งระยะการเตรียมตัวก่อนเกษียณเป็น 2 ช่วงหลัก ได้แก่ การเตรียมตัวระยะยาว (Remote Phase) โดยเตรียมความพร้อมทางด้านสุขภาพร่างกาย การเงิน รวมถึงการพัฒนาทักษะเสริมเพื่อวางแผนงานอดิเรกหรือการใช้เวลาว่างยามเกษียณ ส่วนการเตรียมตัวในระยะสั้น (Near Phase) ซึ่งต้องการกำลังใจ เพื่อสร้างทัศนคติเชิงบวก และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้นในทุกๆด้าน ดังนั้น การดูแลด้านจิตใจถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Leedy และ Wynbarand (1987) ที่กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมเกษียณอายุทั้งในด้านสุขภาพ การเงิน ที่อยู่อาศัย รวมถึงแผนการดำเนินชีวิตและกิจกรรมหลังเกษียณอายุ

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ปัจจุบันของสื่อเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ โดย Pan และคณะ (2010) ได้ศึกษาเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุสนใจและใช้เทคโนโลยีมากกว่าวัยรุ่น โดยปัจจัยด้านการใช้งานที่ง่ายและมีสิ่งอำนวยความสะดวก และการรับรู้ประโยชน์ของการใช้งานอินเทอร์เน็ต เป็นสาเหตุหลักให้ผู้สูงอายุมีความสนใจเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รัตนา จักกะพาก และระวี สัจจโสภณ (2554) ได้เสนอว่า ผู้สูงอายุผู้สูงอายุในเขตเมืองจะเปิดรับสื่อประเภทสื่อโทรทัศน์มากที่สุด โดยให้สนใจข้อมูลด้านสุขภาพ

อนามัยและการนันทนาการ ด้านการปรับตัวด้านสังคมและการพัฒนาจิตใจ ด้านเศรษฐกิจและการออม ด้านกฎหมายและสวัสดิการสังคม และด้านข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ

การรับรู้สมรรถนะแห่งตน

Albert Bandura (1997) ได้เสนอทฤษฎีสมรรถนะแห่งตน (Self-Efficacy Theory) เป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) โดยแบนดูรากล่าวว่าการรับรู้สมรรถนะแห่งตนเป็นการพิจารณาความสามารถของตนเองในการกระทำพฤติกรรมได้สำเร็จ ซึ่งการรับรู้สมรรถนะแห่งตนมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล โดยอธิบายถึงพฤติกรรมของบุคคลโดยใช้แนวคิด 2 ประการดังนี้ 1. การรับรู้สมรรถนะแห่งตน (Perceived Self-efficacy) เป็นการตัดสินใจของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนเองในการกระทำพฤติกรรมได้สำเร็จ ตามจุดมุ่งหมาย 2. ความคาดหวังในผลลัพธ์ (Outcome Expectancies) เป็นการตัดสินใจว่ากรกระทำพฤติกรรม จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ (สุปราณี หมั่นยา, 2560)

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติต่อการเกษียณอายุ

เป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นครั้งแรกในปี 1961 โดย Elaine Cummings และ William Henry ผู้คิดค้นทฤษฎีแยกตนเองหรือทฤษฎีการถอยห่าง (Disengagement Theory) โดยมีแนวคิดที่ว่า ผู้สูงอายุจะลดบทบาทหน้าที่ลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามความสามารถของร่างกายที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อรักษาสมดุลของมนุษย์ โดยจะแยกตัวออกจากสังคมทีละน้อย ซึ่งระยะแรกอาจมีความวิตกกังวลอยู่บ้างในบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไป

และจะค่อยๆปรับตัวทางด้านร่างกาย จิตใจ และ อารมณ์ จนสามารถยอมรับได้ในที่สุด ซึ่งมีปัจจัยของการถอยห่างของผู้สูงอายุ ได้แก่ กระบวนการชราที่มีความแตกต่างกันของแต่ละบุคคล สภาพสังคม และความเชื่อมโยงของอายุที่เพิ่มขึ้น เมื่อผู้สูงอายุสามารถปรับตัวได้จะทำให้มีความสุขและเป็นอิสระมากขึ้น (เลิศวัลลภ ศรีชะพลภูสิทธิ และธมนพัทธ์ ศรีชะพลภูสิทธิ, 2561)

ความสมดุลในชีวิตของบุคลากร

ชนิณร์นัสท์ อินทลักษณ์ และอารีย์วรรณ อ่วมตานี (2557) ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า สมดุลชีวิตกับงาน หมายถึง การบริหารจัดการเวลาในการดำเนินชีวิตส่วนบุคคล และการทำงานให้เหมาะสม โดยการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขบนความพอดีและอยู่อย่างพอเพียง นอกจากนี้การสร้างสมดุลชีวิตกับงาน ประกอบด้วย การมีความสุขในชีวิตส่วนตัวและการมีความสุขในงาน สำหรับการมีความสุขในชีวิตส่วนตัว ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ การใช้ชีวิตให้มีความสุขด้วยตนเอง และการเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ของสมาชิกในครอบครัว ส่วนการมีความสุขในงานประกอบด้วย 4 ประเด็นย่อย ได้แก่ ความสุขในงานที่เกิดจากตนเอง การจัดการ ความเครียดที่เกิดจากงาน การมีส่วนร่วมงานสนับสนุน และการได้รับสวัสดิการที่เพียงพอจากองค์กร

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อม การเกษียณอายุ การวิจัยของนักวิชาการต่าง ๆ ที่ได้นำไปทดลองปฏิบัติในองค์กรต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยได้ค้นพบปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุ

ได้ 4 ประการคือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านการใช้เวลา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุทั้ง 4 ประการ ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นตัวแปรต้น ที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุ ซึ่งจะเป็นตัวแปรตาม ตัวแปร 4 ตัวมีลักษณะเป็นตัวแปรแฝง (latent variables) ซึ่งผู้วิจัยได้นำตัวชี้วัดของปัจจัยทั้ง 4 ตัวที่ได้จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมมากำหนดเป็นตัวแปรประจักษ์ (manifest variable) ดังแสดงตามกรอบแนวคิดการวิจัย ตามภาพ 1

ขอบเขตของการวิจัย

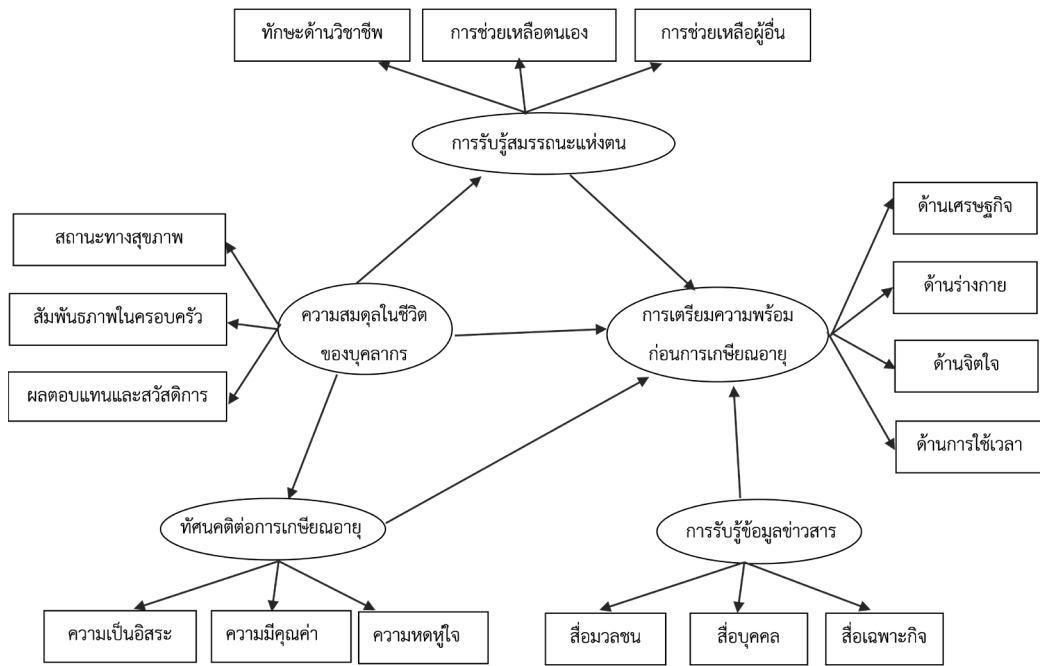
การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาเรื่อง การเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นที่นำเสนอ ดังนี้
ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ การเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุทั้งด้านเศรษฐกิจ ร่างกาย จิตใจ การใช้เวลา และปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุ ได้แก่ ความสมดุลในชีวิตของบุคลากร การรับรู้สมรรถนะแห่งตนทัศนคติต่อการเกษียณอายุ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษา ครั้งนี้ คือ บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่มีอายุ 45 ปีขึ้นไป นับถึงวันที่ 21 เดือนมกราคม พ.ศ. 2562 จำนวน 459 คน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 260 คน

ขอบเขตพื้นที่และระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สถานที่ในการศึกษา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยที่ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2561 – เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2561

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ เริ่มต้นด้วยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยใช้การเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1.1 การแบ่งประชากรออกเป็นชั้นภูมิ โดยแบ่งประชากรเป็น 4 ชั้นภูมิ (Stra-

tum) โดยชั้นภูมิ คือ หน่วยงานหลักในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้แก่ คณะวิทยาลัย โรงเรียนสาธิต และหน่วยงานภายใน

1.2 การคำนวณขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ n ซึ่งผู้วิจัย กำหนดด้วยการกระจาย n แบบให้เป็นสัดส่วนกับขนาดชั้นภูมิ (Proportional allocation) หาได้จากสูตรที่ (1) และในแต่ละชั้นภูมิจะสุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยขนาดของตัวอย่าง ในแต่ละชั้นภูมิ คือ n_h หาได้จากสูตรที่ (2) โดยที่สูตรในการหาขนาดตัวอย่างทั้งหมด

$$n = \frac{N \sum N_h P_h Q_h}{N^2 D^2 + \sum N_h P_h Q_h} \dots\dots\dots(1)$$

$$\text{จะได้ } n = \frac{459(115)}{(459)^2 (0.000651 + 115)} = 253$$

เมื่อกำหนดให้

n	แทน ขนาดตัวอย่าง
N	แทน ขนาดประชากร
N_h	แทน ขนาดประชากรในชั้นภูมิ
ที่ h , $h = 1, 2, 3$	
Ph	แทน สัดส่วนของนักศึกษาในชั้นภูมิที่ h , $h = 1, 2, 3$ การวิจัยครั้งนี้ใช้ $Ph = 0.5$
Q_h	เท่ากับ $1 - P_h$
D	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ของตัวประมาณค่า

จำนวนบุคลากรตัวอย่างทั้งหมด 253 คน และเพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้ปรับค่าให้จำนวนนักศึกษาตัวอย่างทั้งหมดเป็น 260 คน ซึ่งสอดคล้องกับ Jackson, 2003; Hair Ringle, & Sarstedt, 2011 ที่กล่าวว่า ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า 20 เท่าของตัวแปรสังเกต เมื่อคำนวณแล้วจะกลุ่มตัวอย่างจำนวน 260 ตัวอย่าง จากนั้นจึงคำนวณจำนวนบุคลากรในแต่ละกลุ่ม

1.3. สูตรในการหาขนาดตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิ (n_h)

$$n_h = n \frac{N_h}{N} \dots\dots\dots(2)$$

เมื่อกำหนดให้

n_h	แทน ขนาดตัวอย่างในชั้นภูมิที่ h , $h = 1, 2, 3, 4$
N_h	แทน ขนาดประชากรในชั้นภูมิที่ h , $h = 1, 2, 3, 4$

จึงได้จำนวนบุคลากรตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มดังตารางที่ 1

2. วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multistage random Sampling) โดยผู้วิจัยใช้การเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบ่งประชากรเป็น 4 ชั้นภูมิ (Stratum) หลังจากนั้นใช้การสุ่มแบบง่าย โดยใช้วิธีการจับสลาก ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 260 คน

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เพื่อเป็นการตอบสนองวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1

2. สถิติเชิงอนุมาน ใช้สถิติในการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) และทดสอบโมเดลที่พัฒนาขึ้น เพื่อเป็นการตอบสนองวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

และการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ครอบคลุมเนื้อหาตามโครงสร้างตามกรอบแนวคิด เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยการสร้างมาตรวัดตัวแปรด้วยการประมาณค่า 5 ระดับ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไข จากนั้นจึงตรวจสอบความเที่ยงตรง หาค่า IOC เมื่อคำถามผ่านทุกข้อแล้ว จึงนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น โดยหาสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.984หลังจากที่ได้

ตาราง 1 จำนวนประชากรและตัวอย่าง

ชั้นภูมิ	จำนวนประชากร	จำนวนตัวอย่าง
คณะ	182	103
วิทยาลัย	123	70
โรงเรียนสาธิต	31	17
หน่วยงานภายใน	123	70
รวม	459	260

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำแนกตามองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ด้านเศรษฐกิจ	4.01	0.79
ด้านร่างกาย	4.09	0.73
ด้านจิตใจ	4.00	0.71
ด้านการใช้เวลา	3.99	0.73
ภาพรวม	4.02	0.64

แบบสอบถามที่มีคุณภาพแล้ว จึงดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลจริง ได้จำนวนคน 260 คน

ผลการวิจัย

1. การเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ (1) ด้านเศรษฐกิจ (2) ด้านร่างกาย (3) ด้านจิตใจ และ (4) ด้านการใช้เวลา บุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการเตรียมความ

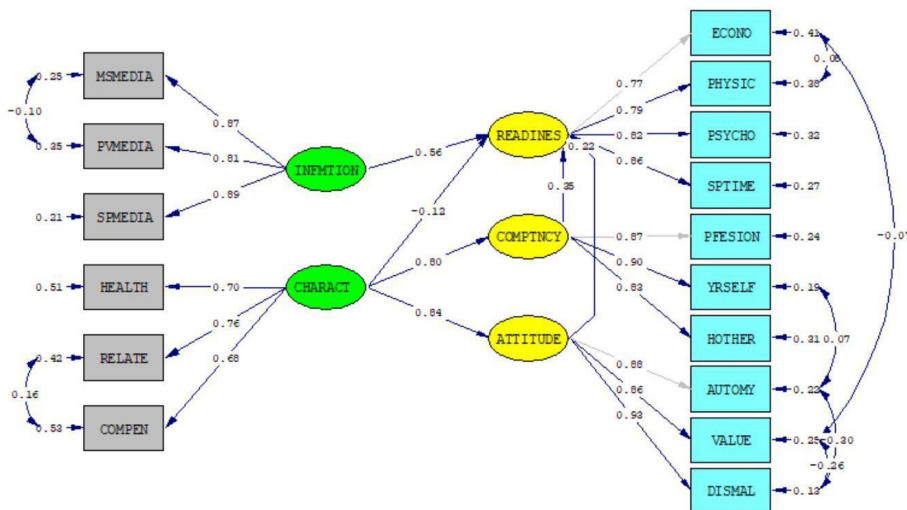
พร้อมก่อนการเกษียณอายุในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีการเตรียมความพร้อมด้านร่างกายมากกว่าด้านอื่น รองลงมาคือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ และด้านการใช้เวลา รายละเอียดดังตารางที่ 2

2. อิทธิพลของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การรับรู้สมรรถนะแห่งตนทัศนคติต่อการเกษียณอายุต่อการเกษียณอายุ และความสมดุลในชีวิตของบุคลากรที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผู้วิจัยปรับปรุงแบบจำลอง เพื่อให้แบบจำลองที่เหมาะสมเข้ากับข้อมูลได้ดีที่สุด ซึ่งใน

ตาราง 3 ค่าดัชนีการเข้าได้ดีกับข้อมูล จำแนกตามตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ของอัตราเข้าได้ดีกับข้อมูล	ค่าที่ได้จากแบบจำลอง
Chi-square/df	น้อยกว่า 3.00	2.93
RMSEA	น้อยกว่า 0.08	0.08
GFI	มีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป	0.90
CFI	มีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป	0.98
PGFI	มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป	0.59
Standardized RMR	น้อยกว่า 0.05	0.045

ภาพ 3 แบบจำลองการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

กระบวนการปรับปรุงแบบจำลองนี้ พิจารณาจากดัชนีการปรับเปลี่ยนแบบจำลอง (modification indices) พบว่า ตัวชี้วัดการเข้าได้ดีกับข้อมูล เป็นไปตามเกณฑ์ของอัตราเข้าได้ดีกับข้อมูล รายละเอียดดังตารางที่ 3

ผลจากการวิเคราะห์ภายหลังปรับปรุงแบบจำลอง เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วพบว่า ตัวชี้วัดการเข้าได้ดีกับข้อมูลทุกตัวอยู่ในเกณฑ์ที่ดีกว่าก่อนปรับปรุงแบบจำลอง และผ่านเกณฑ์ของ

อัตราเข้าได้ดีกับข้อมูลตามที่นักวิชาการที่พัฒนาเกณฑ์เหล่านี้ได้กำหนดไว้ทั้งสิ้น หมายความว่า ข้อมูลเชิงประจักษ์กับแบบจำลองเข้ากันได้ดี (good fit) ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในรูปแบบสมการโครงสร้าง (structural equations)

1. การเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุ ขึ้นอยู่กับ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ทศนคติต่อการเกษียณอายุ การรับรู้ข้อมูล

ข่าวสาร และ ความสมดุลในชีวิตของบุคลากร สามารถเขียนเป็นสมการโครงสร้าง ดังนี้

$$\text{READINES} = 0.35 * \text{COMPTNCY} +$$

(0.086)

4.05

$$0.22 * \text{ATTITUDE} + 0.56 * \text{INFMTION}$$

(0.083)

(0.12)

2.47

4.75

$$- 0.12 * \text{CHARACT}, \text{Errorvar.} = 0.17, R^2 = 0.83$$

(0.21)

(0.036)

-0.57

4.72

ผลการวิเคราะห์ พบว่า การเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุ ขึ้นอยู่กับ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ทักษะคิดต่อการเกษียณอายุ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แต่ไม่ขึ้นอยู่กับความสมดุลในชีวิตของบุคลากร โดยสามารถอธิบายการผันแปรของการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุ ได้ร้อยละ 83

2. การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ขึ้นอยู่กับ ความสมดุลในชีวิตของบุคลากร สามารถเขียนเป็นสมการโครงสร้าง ดังนี้

$$\text{COMPTNCY} = 0.80 * \text{CHARACT},$$

(0.063)

12.85

$$\text{Errorvar.} = 0.36, R^2 = 0.64$$

(0.053)

6.85

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ขึ้นอยู่กับ ความสมดุลในชีวิตของบุคลากร โดยสามารถอธิบายการผันแปรของการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ได้ร้อยละ 64

3. ทักษะคิดต่อการเกษียณอายุ ขึ้นอยู่กับ

ความสมดุลในชีวิตของบุคลากร สามารถเขียนเป็นสมการโครงสร้าง ดังนี้

$$\text{ATTITUDE} = 0.84 * \text{CHARACT},$$

(0.067)

13.28

$$\text{Errorvar.} = 0.34, R^2 = 0.70$$

(0.061)

5.64

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ทักษะคิดต่อการเกษียณอายุ ขึ้นอยู่กับ ความสมดุลในชีวิตของบุคลากร โดยสามารถอธิบายการผันแปรของทักษะคิดต่อการเกษียณอายุ ได้ร้อยละ 70

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีอิทธิพลโดยรวมต่อการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามากที่สุด รองลงมาคือ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ความสมดุลในชีวิตของบุคลากร และทักษะคิดต่อการเกษียณอายุ ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะปัจจัยที่ส่งผลทางตรงต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีอิทธิพลโดยรวมต่อการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน และทักษะคิดต่อการเกษียณอายุ ขณะที่ความสมดุลในชีวิตของบุคลากร ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา รายละเอียดดังตารางที่ 3

อภิปรายผลการวิจัย

การเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมี

ตาราง 3 อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยต่าง ๆ ที่ศึกษา

อิทธิพลของตัวแปร	ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล		
	ทางตรง	ทางอ้อม	ผลรวม
การรับรู้สมรรถนะแห่งตน	0.35	-	0.35
ทัศนคติต่อการเกษียณอายุ	0.22	-	0.22
การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	0.56	-	0.56
ความสมดุลในชีวิตของบุคลากร	-0.12	0.47	0.35

การเตรียมความพร้อมด้านร่างกายมากกว่าด้านอื่น รองลงมาคือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ และด้านการใช้เวลา เป็นไปตามแนวคิดของ แอชลีย์ (1994) โดยเตรียมความพร้อมทั้งการเตรียมตัวในระยะยาวและระยะสั้นในด้านสุขภาพร่างกาย การเงิน รวมถึงการพัฒนาทักษะเสริมเพื่อวางแผนงานอดิเรก

การเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุ ขึ้นอยู่กับ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ทัศนคติต่อการเกษียณอายุ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เป็นไปตามทฤษฎีสมรรถนะแห่งตน (Bandura, 1997) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริวรรณ มนอัครผดุงและ พิทักษ์ ศิริวงศ์ (2559) พบว่า การเตรียมตัวเกษียณอายุขึ้นอยู่กับ (1) วางแผนการเกษียณอายุด้านการเงินและทรัพย์สิน (2) ด้านที่อยู่อาศัยและด้านสุขภาพร่างกาย (3) การปรับตัวให้เผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายหลังเกษียณอายุ (4) การพึ่งตนเองได้ ไม่เป็นภาระผู้อื่น (5) ยึดหลักศาสนายึดเหนี่ยวทางจิตใจ เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในอีกช่วงชีวิตการทำงาน

การสร้าง ความสมดุลในชีวิตเป็นรากฐานสำคัญในชีวิตที่มีความสุข หากบุคลากรใน

มหาวิทยาลัยมีจิตใจมั่นคง มีความสุขในชีวิตส่วนตัวและการมีความสุขในงาน ย่อมส่งผลโดยตรงต่อศักยภาพในตน หมายถึงรวมถึงการรับรู้สมรรถนะแห่งตน และทัศนคติที่ดี เป็นการเตรียมตัวทางอ้อมในระยะยาวเพื่อเข้าสู่การเกษียณ จึงมีทัศนคติต่อการเกษียณทางบวก และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามแนวคิดของทฤษฎีการถอยห่าง (Elaine Cummings และ William Henry, 1961) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการถอยห่างในกระบวนการเกษียณอายุของแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับสภาพสังคม และความเชื่อมโยงของอายุที่เพิ่มขึ้น เมื่อผู้สูงอายุสามารถปรับตัวได้จะทำให้มีความสุขและเป็นอิสระมากขึ้น

ปัจจุบันเป็นยุคที่เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่าย และรวดเร็ว การที่ผู้สูงอายุได้รับข่าวสารทั้งจากหน่วยงานภาครัฐที่ให้นโยบายเพื่อเอื้อประโยชน์แก่ผู้เกษียณ ทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม ส่งผลให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีอิทธิพลโดยรวมต่อการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามากที่สุด รองลงมาคือ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ความสมดุลในชีวิตของ

บุคลากร และทัศนคติต่อการเกษียณอายุ ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีอิทธิพลโดยรวมต่อการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามากที่สุด โดยช่องทางสื่อมวลชน ซึ่งเป็นช่องทางหลักที่สามารถส่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุ และผลกระทบของการเกษียณอายุ ไปสู่กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ได้มากที่สุด แต่บุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทากลับรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนน้อยที่สุด ดังนั้น ภาครัฐควรเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุให้เพียงพอ

เอกสารอ้างอิง

- ชนิธรณ์นัสท์ อินทุลักษณะ และอารีย์วรรณ อ่วมตานี (2557). การสร้างสมดุลชีวิตกับงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง. วารสารพยาบาลทหารบก, 15(3), 382-389.
- รัตนา จักกะพาก และระวี สัจจโสภณ (2554). สื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย : สภาพการณ์ปัจจุบัน ความคาดหวัง แนวโน้มในอนาคตและการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เลิศวัลลภ ศรีชะพลภูสิทธิ และธมนพัชร ศรีชะพลภูสิทธิ (2561). การปรับตัวเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 20(1), 253-265,
- สุปราณี หมื่นยา (2560). การออกกำลังกายของผู้สูงอายุ : ประยุกต์ใช้ทฤษฎีสมรรถนะแห่งตน . วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์, 9(1), 59-69
- ศิริวรรณ มนอัคระผดุง และ พิทักษ์ ศิริวงศ์ (2559). การเตรียมตัวเกษียณอายุราชการ ของผู้บริหารสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. , 11(2), 49-62

2. ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาควรมีการพัฒนาบุคลากรที่ใกล้ชิดเกษียณอายุ ทั้งด้านวิชาการ และด้านอื่น ๆ เพื่อให้บุคลากรเหล่านั้นมีความรู้ ความสามารถ เมื่อบุคลากรเหล่านี้มีความรู้ ความสามารถ ก็จะมองว่าตนเองมีคุณค่า มีประโยชน์ต่อสังคม ส่งผลให้บุคลากรมีการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

การวิจัยครั้งต่อไปควรเป็นการศึกษาการเตรียมตัวเกษียณอายุของบุคลากรรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก รวมทั้งศึกษาปัญหาอุปสรรคในการเตรียมตัวการเกษียณอายุของบุคลากร รวมถึงติดตามขยายผลหลังจากบุคลากรเกษียณอายุไปแล้ว

- Atchley, R.C. (1994). *Social forces and Aging: An Introduction to Social Gerontology*. Belmont, California:Wadsworth.
- Leedy & J.Wynbarand .(1987). *Excutive Retirement Managenent*. New York: Fact on File Publications.
- Pan, S & M. Jordan-Marsh. (2010). Internet use intention and adoption among Chinese older adults: From the expanded technology acceptance model perspective. *Computers in Human Behavior*, 26(5), 1111-1119.